

Огляд архівних документів з обороздатності Львова XIV–XVIII ст. та складові частини формуляра того часу

Тетяна Білушчак

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м. Львів, вул. С. Бандери, 12,
E-mail: t.bilushchak@gmail.com

Abstract – This article examines archival documents on issues of Lviv defence. These archival materials are kept in Central State Historical Archive in Lviv. The topicality of research lies in the fact that the archived documents are an important element for the analysis and study in order to address specific issues of Lviv defence in the middle of XIV – XVIII centuries.

Ключові слова – архівний документ, формуляр, акти, канцелярія, діловодство.

I. Вступ

Актуальність теми дослідження полягає в її історико-документознавчому аналізі архівних матеріалів, які є важливим елементом в опрацюванні та вирішенні певних питань із захисту міста Львова середини XIV – середини XVIII ст.

II. Основна частина

Варто зазначити, що найбільший та найповніший масив джерел становлять документи Львівського магістрату за період другої половини XIV–XVIII ст. На сьогодні дана група джерел є добре збереженою, знаходиться в Центральному державному історичному архіві в м. Львові, де складає окремий фонд № 52 – “Магістрат міста Львова”. Даний фонд включає два описи та 2315 справ [1]. Ці матеріали охоплюють період другої половини XIV–XIX ст. Матеріали, що стосуються військової справи у Львові, розвитку і становища міських укріплень містяться у першому описі фонду. За своїм типом та формуляром – це різноманітні документи, які стосуються історії міста (Рис. 1).

Рис. 1. Класифікація документів з питань обороздатності Львова

Більшість документів – результат діяльності міських органів влади, разом з тим, чималий комплекс матеріалу вийшов із королівської канцелярії. До документів створених в судових установах відносяться міські, земські, гродські і трибунальські судові книги. Судові акти, які включають документи, що стосуються історії Львова знаходяться у двох фондах львівських земських та гродських актів ЦДАЛ. Більшість документів міститься у фонді № 9 – «Львівський гродський суд», що включає 1698 справ за 1440-1786 рр. Менш інформативними є матеріали з фонду № 10 – «Львівський земський суд», який налічує 491 справу за 1446-1784 рр. [2].

Для зручності їх подальшої характеристики неопублікований масив актів та документів, що стосуються військової справи у Львові доцільно умовно поділити на три групи (Рис. 2):

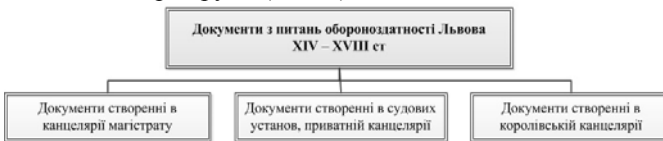

Рис. 2. Пропонований поділ неопублікованого масиву актів та документів

Кожний середньовічний документ відзначається складною структурою і складається, як правило, з трьох основних частин: 1) вступного протоколу – вступу; 2) зміст документа – «контексту»; 3) закінчення протоколу – есхатаколу. Кожна з цих структурних частин поділяється на ряд формул – клаузул: 1) вступний протокол: а) інвокація, б) інтигуляція, в) інскрипція; 2) зміст документа: а) аренга, б) промульгація, в) наратія, г) диспозиція, д) санкція, е) корробація; 3) закінчення: а) підписи, б) дотація, в) апрєкація. Формуляр розвивався і змінювався залежно від розвитку змісту різновидів документа [3].

Висновок

Повноцінне вивчення процесів захисту та розвитку обороноздатності Львова XIV–XVIII ст. передбачає звернення до величезного масиву архівних матеріалів, що сформувалися в результаті діловодства міської, королівської, гродської та земської судових канцелярій, а також діловодної діяльності окремих осіб. Таким чином, опрацювання комплексу документів дає можливість встановити нові факти в історії специфіки функціонування міста, а вивчення внутрішньої будови різновидів документів дасть змогу встановити розвиток діловодства середньовічного Львова XIV–XVIII ст.

Література

1. ЦДАЛ України Ф. 52, оп. 1, спр. 42, 43, 46; оп. 2, спр. 656, 657, 658, 659.
2. ЦДАЛ України Ф. 9, оп. 1, спр. 331, 335, 385, 402.
3. Купчинський О.А. До питань про характеристику формуляра рукописних документів середньовіччя // Архіви України. – 1974. – № 6. – С. 12-20